

No us descobriré res si dic que l'època que vivim és alhora fascinant i aterridora. Com un camí estret que hauria de conduir cap al cim, però des d'on podríem, en qualsevol moment, rrelliscar cap a l'abisme.

Gràcies als avenços prodigiosos de les ciències i de les tècniques, podríem alliberar tota la humanitat de totes les calamitats que l'han afligida des del començament de la Història. En tenim els mitjans. En dona prova la velocitat amb què centenars de milions dels nostres contemporanis, arreu del planeta i especialment als grans països d'Àsia, han sortit de la pobresa en una sola generació.

Aquests avenços científics i tecnològics, cadascun de nosaltres n'ha gaudit en la seva vida quotidiana, i d'una manera espectacular. Avui tothom pot accedir, des de casa seva, i fins i tot des del seu minúscul telèfon de butxaca, a tot el saber acumulat per l'espècie humana al llarg de mil·lennis.

Ens hi hem acostumat tant que ens sembla natural i banal. Quan vaig obrir els ulls al món, i fins i tot quan vaig acabar els meus estudis, una perspectiva així encara semblava inconcebible.

Per tot allò que ha inventat, per tot allò que ha construït, l'espècie humana és indubtablement sorprenent, incomparable i digna d'admiració.

Però no cada dia, ni en tots els àmbits. Hi ha almenys un camp en què la nostra espècie sembla haver assolit el seu llinard d'incompetència col·lectiva. Em refereixo a la nostra incapacitat de fer conviure, de manera pacífica i harmoniosa, les diferents components de la humanitat. Una incapacitat que amenaça d'anihilar tot el que hem construït fins ara i que compromet el futur. Una incapacitat que es manifesta a tots els països, i també a escala global. Només cal passejar la mirada pel món per constatar l'immens malbaratament. Arreu, guerres que esclaten, fins i tot en regions que creien haver-se'n alliberat. A Europa, a la Mediterrània oriental, a l'Àfrica saheliana, i en altres indrets. Arreu, conflictes que persisteixen i s'enverinen any rere any, dècada rere dècada, i als quals no sabem posar fi.

En observar aquests conflictes, aquests sofriments, aquestes destruccions, aquestes manifestacions d'odi, prenem consciència de manera concreta de la paradoxa d'aquest segle. La nostra evolució científica i material continua, i s'accelera encara, però les nostres mentalitats no aconsegueixen seguir el moviment; s'estanquen, s'arrossegueuen i sovint fins i tot retrocedeixen.

És realment nou? No és així com ha funcionat sempre la Història? Aquesta objecció se sent sovint, però, al meu entendre, és enganyosa. La nostra època no s'assembla a les que l'han precedida. És d'una altra naturalesa. Aquestes tecnologies innovadores, que han transformat la nostra existència i que la transformaran encara més en els anys vinents, representen, pel seu potencial immens, riscos inèdits, difícils de preveure i difícils d'evitar. Cal tenir sempre present que la ciència i la tecnologia són moralment neutres. Tot allò que poden fer, ho faran, siguin quines siguin les intencions dels qui les van inventar.

Amb les tecnologies d'avantguarda que s'han desenvolupat de manera espectacular des del començament d'aquest segle, ens trobem confrontats a dilemes que les generacions anteriors no havien conegut. Sabrem domesticar la intel·ligència artificial perquè continuï al servei de l'ésser humà en lloc de fer-lo obsolet? Sabrem controlar l'enginyeria genètica perquè continuï millorant la nostra salut i la nostra longevitat, sense atemptar contra la integritat física i mental de l'ésser humà? Molt dependrà de l'actitud que les diferents nacions i les diferents comunitats humanes adoptin les unes envers les altres.

Si aconseguim passar de la confrontació a la reconciliació, d'una lògica d'hegemonia a una lògica de solidaritat; si aconseguim preservar la diversitat cultural i la dignitat de tothom per construir una civilització universal exuberant, fundada en valors comuns i enriquida per innombrables expressions culturals; si aconseguim unir-nos per fer front plegats al desordre climàtic, que constitueix una amenaça mortal per a tots nosaltres, aleshores podrem assolir el cim en lloc de relliscar cap a l'abisme.

La humanitat encara no ha pres la seva decisió. Però no ens hem d'enganyar pensant que disposarà de segles per fer-ho. El gir decisiu es produirà, per bé o per mal, en els propers vint anys. Això posa una responsabilitat immensa sobre les espatlles dels nostres contemporanis, especialment dels més joves.

A ells, a aquests joves: no cregueu pas que la història del món ja està escrita. Encara som al preàmbul; les pàgines més belles les escriureu vosaltres.